

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

FİNANS ENSTİTÜSÜ

WORKING PAPER SERIES

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 177 / 2018-05

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE PERFORMANS ANALİZİ

FATMA BİHTER KIRKIÇ¹

---

¹ fbihterkiric@hotmail.com İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Uluslararası Bankacılık ve Finans Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Özet

Bu araştırmada 2002-2016 yılları arasında faaliyet gösteren ticari bankaların performansını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada bankaların performans göstergesi olarak ortalama öz kaynak karlılığı verisi ile bankaların ortalama öz kaynak karlılığını etkileyeceği düşünölen sermaye yeterliliği oranı, toplam mevduatın toplam aktiflere oranı, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, gayri safi yurt içi hasıladaki yıllık değişim yüzdesi, bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları, dolar kuru değişkenleri incelenmiştir. Analizde panel veri modeli kullanılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda bankaların performansını, sermaye yeterliliği oranı, faiz geliri, faiz dışı geliri değişkenleri pozitif yönde etkilerken; faiz gideri, diğer faaliyet gideri ve enflasyonun negatif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: banka, banka performansı, performans, performans ölçölmesi, performans analizi

Abstract

In this research, it is aimed to be determined the factors affecting the performance of commercial banks operating between the years 2002-2016.

In the research, the average resource profitability data of the banks as a performance indicator of the banks, the level of capital adequacy, which is thought to affect the average equity of the bank, the total assets to total deposits ratio, the rate of interest revenue to total amount of assets, percentage of annual change in gross domestic product, mandatory response rates applied to banks, dollar rate variables are investigated. The panel data model was used in the analysis.

As a result of the analysis, the performance of banks, capital adequacy rate, interest income, non-interest income affect positively influenced, while interest expense, other operating expenses and inflation affect negatively.

Keywords: performance, commercial banks, bank, bank performance, performance analysis

Giriş

Bankalar tüm ülke ekonomileri açısından çok önemlidir ve ülke ekonomilerine önemli ölçüde katkıları bulunmaktadır. Bankacılık sisteminin sağlam olduğu ekonomiler daha sağlıklı bir yapıda olmaktadır. (Gökalp, 2014, ss.191-201)

Bankacılık sektörü finansal piyasalar içerisinde sahip olduğu yer ve yerine getirdiği görevler itibarıyla büyük önem taşımaktadır. Özellikle kısa vadeli fon arz edenler ile fon talep edenleri bir araya getiren sektör, miktar ayarlaması yapma, sermayeyi tabana yayma, riskleri çeşitlendirme gibi işlevleri de yerine getirmektedir. Bankacılık sektörü ülkelerin kalkınmasına önemli katkıda bulunduğu kadar ekonomik kriz oluşturacak kadar da ciddi bir potansiyele sahiptir. (Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015, ss.83-106) Ulusal ve uluslararası ekonomilerde finansal aracılık faaliyetlerinin vazgeçilmez unsuru olan bankalar, Türkiye'nin de finansal pazarında önemli roller oynamaktadırlar. Bu yüzden bankaların verimli çalışmaları sadece kendileri için değil müşterileri ve ülke ekonomisi için de büyük önem taşımaktadır. (Acar, 2002, ss.1-11) Verimlilik, aktif karlılığı üzerinde en önemli belirleyiciliğe sahip değişken durumundadır. Bu sebeple, faiz dışı giderlerini sınırlayabilen, maliyetlerini etkili bir biçimde yönetebilen bankalar, karlılık performansında avantajlı pozisyona sahip olmaktadır. Operasyonel verimlilikten sonra, özellikle kredi riskinin etkin bir şekilde yönetilmesi, aktif karlılığı bakımından büyük önem taşımaktadır. (Poyraz, 2012, ss.41-49) Bilindiği gibi ticari bankaların karlılığa dayalı performansları; genelde aktiflerin getirisi (ROA), öz kaynakların getirisi (ROE) ve net faiz marjı (NIM) olmak üzere üç unsura göre ölçülebilir. Bu performans ölçütlerinin her biri özde aynı gerçeği yansıtmalarına rağmen, birbirlerine göre bir takım üstünlükleri ve dezavantajları olmasından dolayı sağlıklı bir analiz için bunların hepsinin birlikte kullanılması yazında sık rastlanan bir uygulamadır. (Tunay, 2006, ss.1-31) Bu üç unsurun dışında çalışmalarda Tobin q oranı ile yapılan performans analizine çokça rastlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, bankaların performansını etkileyen faktörlerden bahsedilmiştir. Bu faktörler içsel ve dışsal faktörler olmak üzere ikiye ayrılır. Dışsal faktör olarak gayri safi yurt içi hasıla büyüme oranı, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası borç verme faiz oranı, kur oynaklığı, sanayi üretim endeksi ve politik istikrarsızlık ele alınmıştır. İçsel faktör olarak ise aktif karlılığı ve net faiz marjı ele alınmıştır.

İkinci bölümde Türk bankalarının performansı bazı kriterlere göre incelenmiştir. Bu kriterler Türk Bankacılık sektörünün aktif büyüklük ve aktif karlılığı, öz kaynak karlılığı, kredi büyüklükleri ve Tobin q oranıdır. Çalışmada,

- Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları,
- Özel Sermayeli Mevduat Bankaları,
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankaları,
- Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankaları,

ele alınmıştır. Ayrıca incelenen 25 bankaya ilişkin veriler Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’ndan temin edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise bankacılık sektöründe performansı etkileyen faktörlerin araştırılmasında kullanılan yöntem, veri setleri, uygulanan istatistiksel testlere yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise araştırma ana hatlarıyla özetlenmekte ve genel değerlendirme yapılmıştır.

1. BANKALARIN PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Türkiye’de ekonomi ve finansal alanda yaşanan gelişmeler bankaların performansını etkilemektedir. Çalışmada aşağıdaki bankalara ait veriler kullanılmıştır:

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.

Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.

Adabank A.Ş.

Akbank T.A.Ş.

Anadolubank A.Ş.

Fibabanka A.Ş.

Şekerbank T.A.Ş.

Turkish Bank A.Ş.

Türk Ekonomi Bankası A.Ş.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

Birleşik Fon Bankası A.Ş.

Alternatifbank A.Ş.

Arap Türk Bankası A.Ş.

Burgan Bank A.Ş.

Citibank A.Ş.

Denizbank A.Ş.

Deutsche Bank A.Ş.

Finans Bank A.Ş.

HSBC Bank A.Ş.

ICBC Turkey Bank A.Ş.

ING Bank A.Ş.

Turkland Bank A.Ş.

Türkiye Garanti Bankası A.Ş.

Banka analize dahil edilmiş, veri mevcudiyetinden kaynaklı olarak

Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.

Odea Bank A.Ş.

Rabobank A.Ş.

Banka performansını etkileyen değişkenler ise şu şekilde sıralanabilir:

- **GSYİH Büyüme Oranı:** Bir ekonomideki toplam iktisadi faaliyetlerdeki değişimi göstermesi açısından en çok kullanılan makroekonomik değişkendir. Bu büyüme oranının, kredilerin arz ve talebine etki ettiği düşünülmekte ve banka performansı ile arasında pozitif bir ilişki beklenmektedir. (Yalçınkaya, 2016, ss.172)
- **TCMB Borç Verme Faiz Oranı:** Likidite sıkışıklığına düşen bir bankanın, Merkez Bankası'ndan kısa vadeli borçlanmak amacıyla ödemeyi kabul ettiği faiz oranıdır. Faiz koridorunun üst bandını oluşturup bankanın maliyetlerinde bir artış meydana getireceğinden banka performansı ile arasında negatif bir ilişki beklenmektedir.
- **Kur Oynaklığı:** Türkiye'deki bankaların yabancı para cinsinden gerek yükümlülükleri gerekse varlıkları ağırlıklı Dolar ve Euro olduğu için ikisinden oluşan bir sepet kur oluşturuldu. Oluşturulan sepet kurun oynaklığı hesaplanarak döviz fiyatlarının banka performansı üzerindeki etkisi izlendi.
- **Politik İstikrarsızlık:** Politik risk endeksinin amacı, ülkenin politik istikrarına ilişkin bir değerlendirme aracı sağlamaktır. Bu noktada politik risk bileşenleri olarak isimlendirilen, daha önceden hazırlanmış faktörler grubuna risk puanları verilmektedir. Her bir bileşene verilen en düşük puan sıfır iken; en yüksek puan, bileşenin, tüm politik risk değerlendirmesi için verili olduğu sabit ağırlığa göre değişmektedir. (Yalçınkaya, 2016, ss.161-182)
- **Sanayi Üretim Endeksi:** Sanayi üretim endeksi, sanayi sektöründeki toplam büyümeyi gösterir. GSYH gibi bu endekste, bankaların kredi ve mevduatlarına olan arz ve talebi doğrudan etkilemesi olasıdır. Sanayi üretim endeksi ile banka karlılığı arasındaki ilişki katsayısının pozitif olması beklenmektedir. (Sarıtaş, a.g.m., s.93)

- **Aktif Karlılığı:** Banka yönetiminin eldeki varlıklarla ne kadar kar oluşturabildiğini ve varlıkların ne kadar etkin kullanıldığını gösteren önemli bir göstergedir. (Reis, a.g.m., s.22)
- **Net Faiz Marjı:** Faiz gelirleri ile faiz giderleri arasındaki farkın aktif toplamına bölünmesiyle elde edilmektedir. Bankaların aracılık maliyetlerinin ve finansal performanslarının ölçülmesinde önemli bir gösterge olarak kabul edilmekte ve sistemin etkinliğini ortaya koymakta yol göstermektedir. (Reis, a.g.m., s.28)

2.TÜRK BANKALARININ PERFORMANSININ BAZI KRİTERLERE GÖRE İNCELENMESİ

Bankaların performansının belirlenmesinde kullanılan ölçütler ve bunları belirleyen değişkenler şu şekilde sıralanabilir: (Dönök ve Özdemir, 2000, ss.95-96)

i. Etkinlik Ölçütleri

- Toplam Krediler/ Toplam Aktifler
- Toplam Krediler/ Toplam Mevduatlar
- (Toplam Krediler + Menkul Değer Cüzdanı) / Toplam Aktifler
- Takipteki Krediler /Toplam Krediler

ii. Karlılık Ölçütleri:

- Net Kar / Ortalama Toplam Aktif
- Net Kar / Ortalama Öz kaynak
- Net Kar / Toplam Mevduatlar
- Net Kar / Toplam Krediler
- Net Kar / Ortalama Ödenmiş Sermaye
- Net Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler
- Net Faiz Gelirleri / Toplam Krediler
- Net Faiz Gelirleri / Öz kaynaklar
- Net Faiz Gelirleri / Toplam Mevduatlar
- Net Faiz Gelirleri / (Toplam Krediler + Menkul Değerler Cüzdanı)

iii. Verimlilik Ölçütleri

- Personel Giderleri/ Toplam Aktifler
- Personel Giderleri/ Toplam Mevduatlar
- Toplam Mevduatlar / Personel Sayısı
- Toplam Krediler / Personel Sayısı
- Toplam Aktifler / Personel Sayısı

- Net Kar / Personel Sayısı
- Net Faiz Gelirleri / Personel Sayısı
- (Personel Giderleri + Diğer Giderler) / Toplam Aktifler
- Toplam Aktifler / Şube Sayısı
- Toplam Mevduatlar / Şube Sayısı
- Toplam Krediler / Şube Sayısı

iv. Kaynak Yeterliliği Ölçütleri

- Toplam Mevduatlar / Toplam Pasifler
- Öz kaynaklar / Toplam Pasifler
- Öz kaynaklar/ Toplam Mevduatlar
- Öz kaynaklar/ Toplam Krediler
- Cari Oran ((Nakit + Merkez Bankası + Bankalar (Net) + Menkul Değerler Cüzdanı) / (Merkez Bankası Borçları + Toplam Mevduatlar))

Bankaların performans göstergelerinden bazıları aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

2.1. Aktif Büyüklük ve Aktif Karlılığı

Aşağıdaki tabloda seçilmiş bankaların aktif karlılıklarına ilişkin veriler yer almaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi son yıllarda kamu bankalarının bazılarının aktif karlılığının sektör ortalamasının oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Yapı Kredi Bankası'nın aktif karlılığının 2011 yılı hariç sektör ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Bankaların Net Dönem Karı / Toplam Aktifler Oranı, 2003-2015 (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ziraat Bankası	2,3	2,7	2,8	2,9	2,9	2,0	2,8	2,5	1,3	1,6	1,6	1,6	1,7
Garanti Bankası	1,3	1,7	1,9	2,1	3,4	2,0	2,8	2,5	2,1	1,9	1,5	1,5	1,3
Akbank	4,5	2,9	2,8	2,8	2,9	2,0	2,9	2,5	1,8	1,9	1,6	1,5	1,3
Halkbank	2,5	2,1	2,0	2,5	2,8	2,0	2,7	2,8	2,2	2,4	2,0	1,4	1,2
İş Bankası	1,4	1,6	1,5	1,5	2,1	1,5	2,1	2,3	1,6	1,9	1,5	1,4	1,1
Vakıflar Bankası	1,4	2,6	1,7	2,1	2,4	1,4	1,9	1,6	1,4	1,4	1,2	1,1	1,1
Yapı Kredi Bankası	0,8	-0,2	-12,6	1,0	1,4	1,6	2,1	2,4	1,7	1,6	2,2	1,0	0,8
Sektör Ort.	2,2	2,1	1,4	2,3	2,6	1,8	2,4	2,2	1,6	1,7	1,4	1,3	1,1

Kaynak: TBB

Aşağıdaki tabloda Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 47 bankanın aktif büyüklüklerine göre sıralaması verilmiştir.

Tablo 2: Aktif Büyüklüklerine Göre Banka Sıralaması (31.12.2017) (Milyon TL)

	Banka	Toplam Aktifler	Toplam Krediler, Alacaklar*	Toplam Mevduat	Ödenmiş Sermaye	Net Dönem Kar/Zar
1	T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	384.695	251.901	232.084	5.100	2.170
2	Türkiye İş Bankası A.Ş.	333.449	220.499	191.451	4.500	1.643
3	Garanti Bankası A.Ş.	300.420	195.913	167.444	4.200	1.526
4	Akbank	282.980	171.263	165.600	4.000	1.405
5	Yapı ve Kredi Bankası	262.133	179.426	159.762	4.347	1.001
6	Türkiye Halk Bankası	247.830	168.447	157.825	1.250	1.219
7	Vakıflar Bankası	221.012	154.227	129.985	2.500	1.225
8	Finans Bank	109.010	69.172	60.427	3.150	422
9	Denizbank	108.355	68.068	67.309	3.316	546
10	TEB A.Ş.	81.496	57.275	51.140	2.204	341
11	Türk Eximbank	65.160	60.795	0	3.700	159
12	ING Bank	50.404	35.200	25.870	3.486	175
13	Odea Bank	39.514	27.065	30.334	3.289	93
14	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	25.412	18.648	0	2.050	141
15	HSBC Bank	23.839	14.530	15.968	652	58
16	Şekerbank	23.674	16.753	15.004	1.158	25
17	İller Bankası	21.485	16.982	0	12.005	220
18	Alternatifbank	16.810	10.597	8.795	980	24
19	Fibabanka	16.361	11.558	10.342	941	37
20	Burgan Bank	14.476	10.975	8.996	900	21
21	Anadolubank	12.430	8.646	9.125	600	47
22	İstanbul Takas ve Saklama Bank	9.814	107	0	600	60
23	ICBC Turkey Bank A.Ş.	9.587	5.657	3.340	420	32
24	Aktif Yatırım Bankası	9.507	6.152	0	1.034	47
25	Citibank A.Ş.	9.256	4.290	7.484	34	49
26	Bank of Tokyo-Mitsubishi	8.244	5.265	2.813	528	17
27	Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	7.540	5.989	0	500	29
28	Intesa Sanpaolo	5.928	4.715	864	677	31
29	Turkland Bank A.Ş.	5.906	3.613	4.077	650	6
30	Arap Türk Bankası A.Ş.	4.897	1.465	3.939	440	19
31	Deutsche Bank A.Ş.	3.282	1.508	1.091	135	22
32	Birleşik Fon Bankası	2.635	967	79	461	19
33	BankPozitif	1.428	1.091	0	337	1
34	Turkish Bank	1.372	1.022	977	175	0
35	Nurol Yatırım Bankası	1.343	1.001	0	45	15
36	Rabobank	1.296	945	33	684	13

37	Bank Mellat	751	9	487	200	13
38	The Royal Bank of ScotlandPlc.	676	0	0	108	6
39	Pasha Yatırım Bankası	585	498	0	255	3
40	JPMorgan Chase Bank	447	0	9	100	12
41	Merrill Lynch Yatırım Bank	278	18	0	50	-2
42	GSD Yatırım Bankası	273	190	0	50	15
43	Société Générale (SA)	233	5	126	135	-4
44	Habib Bank Limited	158	53	51	30	2
45	Diler Yatırım Bankası	130	105	0	60	2
46	Standard Chartered Yatırım B.	81	0	0	40	1
47	Adabank	56	0	6	80	0
	Toplam	2.726.647	1.812.605	1.532.838	72.155	12.906

Kaynak: TBB * Toplam Krediler ve Alacaklar = Krediler ve Alacaklar + Takipteki Krediler - Özel Karşılıklar

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi kamu bankası olan Ziraat Bankası aktif büyüklük bakımından ilk sırada olsa da, ilk 5 bankadan 4'ü özel sermayeli bankalardan oluşmaktadır. Yine tablodan görüldüğü gibi yabancı sermayeli bankalar ile kalkınma ve yatırım bankaları aktif büyüklük bakımından daha alt sıralarda yer almaktadır.

2.2.Öz Kaynak Karlılığı

Öz kaynak büyüklüklerine göre bankaların sıralaması aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Öz Kaynak Büyüklüklerine Göre Bankalar (30.09.2017) (Milyon TL)

Kaynak: TBB

	Banka	Toplam Öz Kaynaklar	Ödenmiş Sermaye	Net Dönem Kar/Zararı	Bilanço Dışı Hesaplar
1	T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	45.872	5.600	6.507	1.409.876
2	Türkiye İş Bankası A.Ş.	40.942	4.500	4.103	890.664
3	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	39.550	4.200	4.645	1.695.529
4	Akbank T.A.Ş.	38.972	4.000	4.515	1.455.796
5	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	28.973	4.347	2.735	1.487.697
6	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	24.283	1.250	3.010	1.083.239
7	Vakıflar Bankası	22.232	2.500	2.822	2.080.084
8	İller Bankası	15.660	12.573	661	22.814
9	Denizbank	12.248	3.316	1.405	733.631
10	Finans Bank	11.667	3.350	1.233	954.072
11	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	8.665	2.204	819	370.674
12	Türk Eximbank	5.623	4.800	412	143.016

13	ING Bank	5.495	3.486	712	363.791
14	Odea Bank	3.688	3.289	230	177.244
15	Türkiye Sınai Kalkınma Bank	3.390	2.400	452	306.739
16	Şekerbank	2.616	1.158	76	561.542
17	HSBC Bank	2.403	652	135	192.961
18	Anadolubank	1.705	600	103	104.334
19	Alternatifbank	1.623	980	71	84.936
20	Fibabanka	1.410	941	110	165.257
21	Citibank A.Ş.	1.350	34	174	82.888
22	Türkiye Kalkınma Bankası	1.232	500	105	26.041
23	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	1.200	1.034	145	47.806
24	İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	1.170	600	201	2.932.880
25	Burgan Bank	1.166	900	66	90.879
26	ICBC Turkey Bank A.Ş.	1.103	860	48	16.543
27	Intesa SanpaoloS.p.A.	935	677	73	436
28	Rabobank	819	684	47	1.920
29	Arap Türk Bankası A.Ş.	771	440	67	3.599
30	Turkland Bank A.Ş.	759	650	5	97.508
31	Bank of Tokyo-Mitsubishi	640	528	50	8.734
32	Birleşik Fon Bankası A.Ş.	628	461	50	14.226
33	Deutsche Bank A.Ş.	504	135	51	72.881
34	JPMorgan Chase Bank	432	100	19	1.386
35	BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	353	337	6	6.762
36	Bank Mellat	278	200	38	1.431
37	Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	256	255	11	1.140
38	Merrill Lynch Yatırım Bank	248	50	42	322
39	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	206	125	42	5.988
40	Turkish Bank	199	175	4	3.409
41	GSD Yatırım Bankası A.Ş.	132	50	21	6.108
42	Diler Yatırım Bankası A.Ş.	126	60	7	256
43	Standard Chartered Yatırım Bankası Türk	71	40	4	0
44	Société Générale (SA)	63	135	-2	633
45	Habib Bank Limited	63	30	5	566
46	Adabank A.Ş.	48	80	2	1
	Toplam	331.770	75.286	36.035	17.708.240

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi kamu bankası olan Ziraat Bankası öz kaynak büyüklüğü bakımından ilk sıradadır. Öz kaynak büyüklüğü en yüksek ilk 5 bankadan 4'ü özel sermayeli bankalardan oluşmaktadır. Yine tablodan görüldüğü gibi yabancı sermayeli bankalar ile kalkınma ve yatırım bankaları öz kaynak büyüklüğü bakımından daha alt sıralarda yer almaktadır.

2.3.Kredi Büyüklükleri

İşletmeler, sermaye yapılarını farklı kredi türleriyle oluşturmakla birlikte en fazla tercih edilen yöntem banka kredileridir. Bu nedenle kredi konusunda günümüzün kilit rol oynayıcısı olan bankalar, işletmelerin kredi temini açısından vazgeçilmezleri arasındadır. İşletmeler bankaların kredi arzlarından faydalanmanın yollarını, etkin ve verimli bir kredi yönetimi konusunda çoğu zaman eldeki bilgilerle yetersiz kalmaktadırlar. (Ekşi ve İkvan, 2017, ss.49).

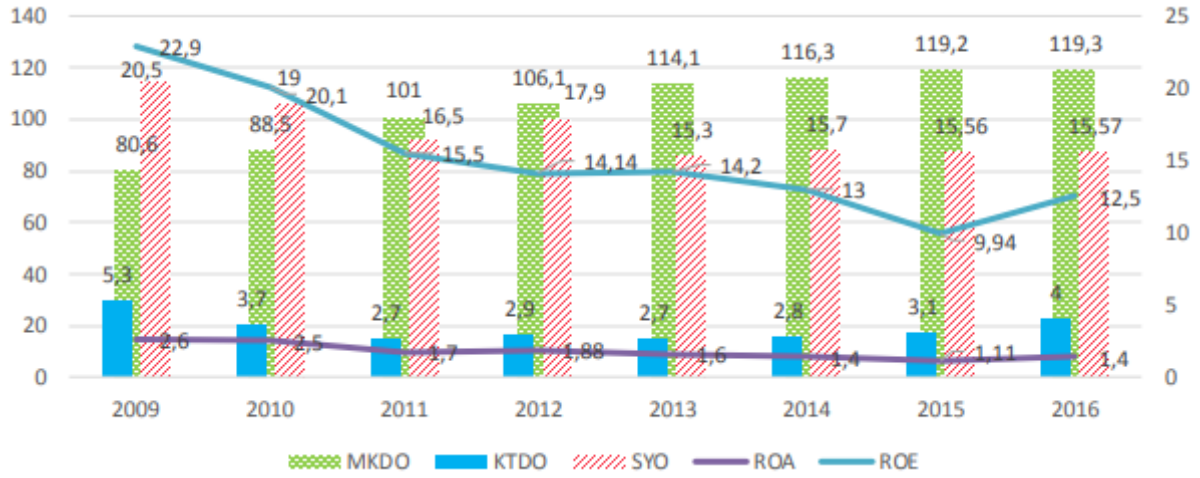
Tablo 4: Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Aktif, Mevduat ve Kredi Büyüklüklerine Göre 10 Banka Sıralaması (Haziran 2015)

Aktif Büyüklüğüne Göre	Toplam Aktif (Milyar TL)	Kredi Büyüklüğüne Göre	Toplam Krediler (Milyar TL)	Mevduat Büyüklüğüne Göre	Toplam Mevduat (Milyar TL)
Ziraat	282.5	İş Bankası	175.1	Ziraat	171.2
İş Bankası	268.2	Ziraat	168.1	İş Bankası	151.8
Garanti	235.0	Garanti	149.0	Garanti	132.0
Akbank	221.0	Yapı Kredi	139.5	Akbank	125.7
Yapı Kredi	208.8	Akbank	134.1	Yapı Kredi	122.9
Halk Bank	175.6	Vakıfbank	118.6	Halk Bank	114.9
Vakıfbank	174.4	Halk Bank	117.4	Vakıfbank	100.2
Finans	82.4	Finans	54.5	Denizbank	47.5
Deniz	79.5	TEB	49.0	Finans	44.1
TEB	70.4	Deniz	51.2	TEB	43.3

Kaynak: TBB

Türk bankacılık sektörünün 2009-2016 yılları arasında genel görünümüne bakıldığında, aktif karlılık düzeyinin aynı seviyelerde seyrettiği, öz kaynak karlılığının ise düşüşe geçtiği görülmektedir. 2011 yılından itibaren mevduatın krediye dönüşüm oranlarında 100’den büyük değerler görülmektedir. Bu oranlar, Türk bankacılık sektörünün ihtiyacı olan kredi için dış kaynak temin edebildiğini gösterir. Mevduatın krediye dönüşüm oranlarının yıllar geçtikçe bu büyüdüğü net olarak görülmektedir. Sermaye yeterlilik oranı 2009 yılında % 20,5 olarak gerçekleşirken, 2016 yılına bu oran % 15,5’e gerilemiştir (Firuzan ve Firuzan,2017, ss.704).

Şekil 1: 2009-2016 yılları arasında Türk Bankacılık Sektörünün Genel Görünümü
(Firuzan ve Firuzan,2017, ss.704)

2.4.Tobin q Oranı

Tobin's q firma performans göstergesi olarak kullanılan ve firmanın büyüme göstergesi olarak belirlenen bir orandır. İlk olarak 1969 yılında James Tobin tarafından hesaplanmış olan bu oran firmanın pazar değerinin varlıkların yerine koyma maliyetine oranlanması ile hesaplanmaktadır. Yaklaşık Tobin's q değerinin hesaplanması şu şekildedir: (Aygün, 2010, ss.71)

$$\text{Yaklaşık } Q = \frac{MVE + PS + DEBT}{TA}$$

- MVE, firmanın hisse senedinin piyasa fiyatı ile hisse senedi sayısının çarpımını,
- PS, tercihli hisse senedinin fiyatı ile hisse senedi sayısının çarpımını,
- DEBT, firmanın borçlarını,
- TA, toplam varlık tutarını göstermektedir.

Uzun dönemli ele alındığında yaklaşık 1 dolaylarında gerçekleşen Tobin's q oranı, endüstrilere göre farklılık göstermektedir. Yapılan hesaplamalara göre q değerinin 1'in üzerinde çıkması, işletmenin hem entelektüel varlık değerleri hem de karlılığı açısından benzer işletmelere göre daha yüksek seviyelerde olduğunu ifade etmektedir. (Yereli ve Gerşil, 2005, ss.23-24) Tobin q oranı genel olarak değerlendirildiğinde, 1'in üzerinde olan işletmeler hisse senedi yatırımcısı için tercih edilmesi gereken işletmelerdir. Tobin q oranının yüksek olması, işletme varlıklarının iyi alternatiflerde değerlendirildiğinin bir göstergesidir. (Canbaş, 2005, ss.25) Tobin q oranı 1'den büyükse firmalar ana sermayelerini arttıracaktır. (Aydemir, 2008, ss.40) Q değeri firmanın piyasa değeri/sermayenin yenileme maliyetidir. Bir firmanın sahip olduğu "Q" değeri piyasa faiz oranından büyük ise, firma yeni sermaye malı veya yeni

üretim tesisi gibi yatırımları hisse senedi ihraç ederek finanse edebilecektir. Genişletici bir para politikası sonucunda faizler düşecek kişiler tahvil yerine hisse senedi alımına yöneleceklerdir. Bu durumda hisse senedi fiyatları yükselecektir. Firmanın sermaye maliyeti azalacaktır.(Güney, 2012, ss.1-13) Bazı araştırmacılar Tobin q değerini firma değerinin göstergesi olarak kullanırken bazıları da bu değeri yönetsel performansın ölçütü olarak belirlemişlerdir. (Canbaş, 2005, ss.57-73) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 12 özel ve kamu bankasının 2006–2008 yıllarını kapsayan verilerinden yararlanılan bir çalışmada, performans göstergesi olarak kullanılan Tobin q ile bankaların yönetim kurulundaki üye sayısı arasında pozitif ve istatistiksel olarak % 10 düzeyinde anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. (Aygün, 2010, ss.76)

3.BANKACILIK SEKTÖRÜNDE PERFORMANSI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ARAŞTIRILMASI

3.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı Türk Bankacılık Sistemi'nde yer alan bankaların performansına etki eden değişkenlerin ne düzeyde etkili olduğunu tespit etmektir.

3.2. Araştırmanın yöntemi

Araştırmada sabit etkili panel veri model kurulmadan önce uygun panel birim kök testinin seçimi için yatay kesit bağımlılığı testleri yapılmıştır. Çıkan sonuca göre bazı değişkenlere Pesaran 2007 panel birim kök testleri uygulanmış, geri kalan değişkenlere ise ADF testleri uygulanmıştır. Bu değişkenlerin birinci farkları alınarak sabit etkili panel veri modeli kurulmuş ve modele ilişkin değişen varyans, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı sorunlarının var olup olmadığı araştırılmıştır. Her üç sorununda modelde yer almasından kaynaklı standart hatalar DriscollKraay standart hataları ile düzeltilerek nihai model oluşturulmuştur.

3.3.Araştırmanın Veri Seti

- Ortalama öz kaynak karlılığı (PERFORMANS)
- Sermaye yeterliliği oranı (YETERLILIK)
- Toplam mevduatın toplam aktiflere oranı (MEVDUAT),
- Alınan kredilerin toplam aktiflere oranı (KREDI),
- Faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı (FAIZ_GELIRI),
- Net faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı (FAIZ_DISI_GELIRI),
- Faiz giderlerinin toplam aktiflere oranı (FAIZ_GIDERI),

- Diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı(DİGER_FAALİYET_GIDERI),
- Personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı (PERS_GIDERI),
- Gayrisafi yurtiçi hasıladaki yıllık değişim yüzdesi (GSYH),
- Gösterge faiz yüzdesi (GOSTERGE),
- Bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları (KARSILIK)
- Enflasyon göstergesi olarak tüketici fiyatları endeksi değişimi (ENF)
- Dolar kuru (DOLAR)

3.4. Araştırmada Uygulanan İstatistiksel Testlerin Sonucu

Çalışmada, zaman serisi ve yatay kesit modellerine göre daha geniş veri seti sunması, bu bağlamda daha güvenilir tahminler vermesi ve bireysel heterojenliği kontrol altına alma avantajları nedeniyle panel veri modeli kullanılmıştır. Panel veri modellerinde, yalnızca bireylere veya hem bireylere hem de zamana göre verilerde oluşan farklılığın modele dahil edilme şekline göre farklı modellerden söz edilebilir. Bu modeller Sabit Etkiler Modeli (SEM) ve Rassal Etkiler Modeli (REM) olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Panel veri analizlerinde, sabit etki veya rassal etki modellerinden hangisinin kullanılacağı önemli bir sorundur. Kullanılacak model ise bireylerin etkiler ile açıklayıcı değişkenler arasındaki ilişkiye bağlıdır. Gujarati (1999) çalışmasında, bireylerin etkiler ile açıklayıcı değişkenler arasında ilişkinin olmadığı durumlarda rassal etkiler modelinin, ilişkinin bulunduğu durumlarda ise sabit etkiler modelinin kullanılması gerektiğini önermiştir. Diğer taraftan, yatay kesit bileşeni büyük bir yığından geliyorsa, bireylerin etkiler ile açıklayıcı değişkenler arasında ilişkinin olmaması beklenir. Dolayısıyla bu tür durumlarda rassal etkiler modeli daha uygun olur. Yatay kesit bileşeni örneklemin tamamını kapsayacak bir yığından geliyorsa, sabit etkiler modelinin, rassal etkiler modeline kıyasla daha uygun olduğu söylenebilir. Bunun yanında, zaman ve birey sayısına bağlı olarak hangi modelin kullanılacağına karar verilebilir. Zaman boyutunun büyük, birey sayısının küçük olduğu durumda, parametre tahminleri her iki model için birbirine yakın olur. Bu durumda işlem kolaylığı açısından sabit etkiler modeli tercih edilebilir. Birey sayısının büyük, zamanın küçük olduğu durumda ise, yatay kesit bileşeni çok büyük bir yığından geliyorsa rassal etkiler modeli, diğer durumda ise sabit etkiler modeli kullanılabilir. Diğer taraftan incelenen yatay kesit verileri geniş bir popülasyondan rassal yöntemler ile toplanmışsa, örneklem bütün popülasyonu kapsayacak kadar geniş olmadığından bireylere ait özel etkilerin yatay kesit gözlemleri boyunca rassal olarak ele

almak daha uygun olabilir. Çalışmada ele alınan serilere ilişkin özet istatistikler Tablo 5'de belirtilmiştir:

Tablo 5: Çalışmada Kullanılan Serilere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Hata	Ortanca	Standart Sapma	Basıklık	Çarpıklık	Aralık	En Küçük	En Büyük
PERFORMANS	11.68	0.56	12.15	9.27	2.46	-0.14	75.59	-33.87	41.72
YETERLİLİK	27.00	2.19	16.68	36.35	18.55	4.28	250.13	11.83	261.95
MEVDUAT	56.99	1.12	60.92	18.61	1.72	-1.43	86.71	1.17	87.89
KREDİ	12.23	0.64	10.22	10.64	2.94	1.50	57.20	0.00	57.20
FAİZ_GELİRİ	9.21	0.18	8.60	2.90	1.43	0.71	20.45	2.79	23.24
FAİZ_DISI_GELİRİ	1.94	0.15	1.49	2.50	32.44	5.01	24.68	-2.56	22.12
FAİZ_GİDERİ	4.65	0.14	4.29	2.40	3.32	0.83	17.91	0.01	17.91
DİĞER_FAALİYET_GİDERİ	3.50	0.10	3.15	1.69	3.52	1.71	9.86	1.11	10.96
PERS_GİDERİ	1.66	0.05	1.46	0.81	2.36	1.44	4.66	0.63	5.29
GSYH	5.05	0.25	5.17	4.08	0.70	-0.95	15.82	-4.70	11.11
GOSTERGE	10.42	0.24	9.22	3.92	-1.04	0.67	11.70	5.62	17.32
KARSILIK	8.73	0.16	10.50	2.70	-1.89	-0.19	6.50	5.00	11.50
ENF	8.25	0.07	8.57	1.21	-0.72	-0.04	4.19	6.25	10.44
DOLAR	1.86	0.03	1.68	0.55	-0.22	1.01	1.73	1.30	3.03

Tablo 5’de belirtilen özet istatistiklere göre bankaların öz kaynak karlılığı ele alınan dönemde ortalama 11.68 oranında, sermaye yeterliliği oranı ortalama 27 oranında, toplam mevduatın toplam aktiflere oranı ortalama 56.99 oranında, alınan kredilerin toplam aktiflere oranı ortalama 12.33 oranında, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı ortalama 9.21 oranında, net faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı ortalama 1.94 oranında, faiz giderlerinin toplam aktiflere oranı ortalama 4.65 oranında, diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı ortalama 3.5 oranında, personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı ortalama 1.66 oranında, gayrisafi yurtiçi hasıladaki yıllık değişim yüzdesi ortalama %5.05, gösterge faiz yüzdesi ortalama %10.42, bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları ortalama %8.73, tüketici fiyatları endeksi değişimi ortalama %8.25 ve dolar kuru ortalama 1.86 olarak gerçekleşmiştir. Öz kaynak karlılığı ele alınan dönemde -33.87 ile 41.72 oranında değişim gösterirken, sermaye yeterliliği oranı 11.83 ile 261.95 oranında, toplam mevduatın toplam aktiflere oranı 1.17 ile 87.89 oranında, alınan kredilerin toplam aktiflere oranı 0 ile 57.2 oranında, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı 2.79 ile 23.24 oranında, net faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı -2.56 ile 22.12 oranında, faiz giderlerinin toplam aktiflere oranı 0.01 ile 17.91 oranında, diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı 1.11 ile 10.96 oranında, personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı 0.63 ile 5.29 oranında, gayrisafi yurtiçi hasıladaki yıllık değişim yüzdesi-%4.7 ile %11.11 arasında,

gösterge faiz yüzdesi %5.62 ile %17.32 arasında, bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları %5 ile %11.5 arasında, tüketici fiyatları endeksi değişimi %6.25 ile %10.44 arasında ve dolar kuru 1.3 ile 3.03 arasında değişim göstermektedir.

Panel veri modellerinde ele alınan birimlerin belirli bir zamanda birbirleri ile ilişkili olma durumu yatay kesit bağımlılığı olarak nitelendirilir. Yatay kesit bağımlılığı durumunda tahmin ediciler etkinliğini yitirir fakat tutarlı olmaya devam ederler, buna ek olarak standart hatalar yanlış olmaktadır. Tablo 6'da yatay kesit bağımlılığı için kullanılan, Friedman, Frees ve Pesaran 2004 yatay kesit bağımlılık testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6: Kurulan Modele İlişkin Yatay Kesit Bağımlılık Testi Sonuçları

	Katsayı	p-değeri
Friedman Testi	16.7850	0.8577
Frees Testi	1.5810	0.0000
Pesaran 2004 Testi	1.7282	0.0738

Sonuç olarak kurulan modelde yatay kesit bağımlılığı olduğu söylenebilir. Çalışmada yatay kesit bağımlılığı sonucuna varıldığından ikinci jenerasyon birim kök testleri içinde yer alan Pesaran (2007) panel birim kök testi kullanılmıştır.

Tablo 7: Panel Birim Kök Testi Sonuçları

	Gecikme sayısı	Sabitli		Sabitli ve Trendli	
		t istatistiği	p-değeri	t istatistiği	p-değeri
PERFORMANS	1	-1.7820	0.3890	-2.0800	0.7890
F_PERFORMANS	1	-2.2120	0.0260	-2.1920	0.5600
YETERLİLİK	1	-1.2880	0.9750	-2.4790	0.1640
F_YETERLİLİK	1	-2.5260	0.0010	-2.2910	0.4360
MEVDUAT	1	-0.8720	1.0000	-2.5190	0.1200
F_MEVDUAT	1	-2.6770	0.0000	-2.9570	0.0120
KREDİ	0	-1.6670	0.5950	-2.7240	0.0190
FAİZ_GELİRİ	1	-2.3710	0.0020	-2.3470	0.3490
FAİZ_DİŞİ_GELİRİ	1	-2.3440	0.0020	-2.2520	0.5150
FAİZ_GİDERİ	1	-1.8570	0.2670	-2.5890	0.0710
DİĞER_FAALİYET_GİDERİ	1	-2.3390	0.0020	-2.1170	0.7380
PERS_GİDERİ	1	-2.0890	0.0470	-1.5140	1.0000

Tablo 7'de çalışmada ele alınan

- PERFORMANS
- YETERLİLİK
- MEVDUAT
- KREDİ
- FAIZ_GELİRİ
- FAIZ_DISİ_GELİRİ
- FAIZ_GİDERİ
- DİGER_FAALİYET_GİDERİ
- PERS_GİDERİ

değişkenleri için panel birim kök testi sonuçları

- Sabitli
- Sabitli ve Trendli

modeller için yer almaktadır. Çalışmada kontrol değişkeni olarak ele alınan ve birimden birime değişkenlik göstermeyen GSYH, GOSTERGE, KARSILIK, ENF ve DOLAR değişkenleri için Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Kontrol Değişkenleri için ADF Testi Sonuçları

	Sabitli ve Trendsiz		Sabitli		Sabitli ve Trendli	
	t istatistiği	p-değeri	t istatistiği	p-değeri	t istatistiği	p-değeri
GSYH	-1.2134	0.1909	-2.4507	0.1534	-2.3883	0.3612
F_GSYH	-3.5377	0.0029	-3.3110	0.0465	-3.0613	0.1736
GOSTERGE	0.4209	0.7846	-0.6435	0.8176	-1.4019	0.7933
F_GOSTERGE	-2.1965	0.0340	-2.0772	0.2554	-3.8815	0.0746
KARSILIK	0.4622	0.7952	-1.0396	0.6935	-1.5456	0.7408
F_KARSILIK	-2.3952	0.0233	-2.4064	0.1652	-2.2420	0.4185
ENF	0.6504	0.8370	-4.0386	0.0236	-2.8854	0.2339
DOLAR	-3.9348	0.0012	-3.5834	0.0355	-3.5834	0.0355

Tablo 8'de görüldüğü üzere ele alınan 5 kontrol değişkeni arasında yalnızca ENF ve DOLAR değişkenleri düzeye durağanken, GSYH, GOSTERGE ve KARSILIK değişkenleri ilk farkları alındıktan sonra durağanlaşmaktadır.

Tablo 9: Sabit Etkiler Model Sonuçları

	Katsayı (p-değeri)
F_YETERLILIK	0.2006 (0)
F_MEVDUAT	-0.0340 (0.51)
KREDI	0.0038 (0.95)
FAIZ_GELIRI	1.3652 (0)
FAIZ_DISI_GELIRI	1.2474 (0.001)
FAIZ_GIDERI	-1.0606 (0)
DIGER_FAALİYET_GIDERI	-4.6146 (0)
PERS_GIDERI	4.5794 (0)
F_GSYH	-0.0238 (0.796)
F_GOSTERGE	0.5936 (0)
F_KARSILIK	-0.7686 (0.059)
ENF	-1.6949 (0.002)
DOLAR	-0.5866 (0.625)
sabit	13.7269 (0.044)
R2	0.0914
F-Test	4.6900 (0)

Tablo 9’da sabit etkiler model sonuçları yer almaktadır. Buna göre bankaların performansını F_YETERLILIK, KREDI, FAIZ_GELIRI, FAIZ_DISI_GELIRI, PERS_GIDERI ve GOSTERGE pozitif etkilerken diğer değişkenler negatif yönde etki yapmaktadır. Kurulan modelde hata terimlerinin sabit varyansa sahip olması, otokorelasyona ve yatay kesit bağımlılığına sahip olmaması gerekmektedir. Bu sorunların tespit edilmesi için sırasıyla Wald Test, Wooldridge Test ve Pesaran CD testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 10: Sabit Etkiler Modeline İlişkin Testler

Test	Katsayı	p-değeri
Wald Test	468.4500	0.0000
Wooldridge Test	9.3200	0.0055
Pesaran CD Test	3.6630	0.0002

Sonuç olarak yukarıda belirtilen sabit etkili panel veri modelinde otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesit bağımlılığı sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların çözümü için Driscoll Kraay standart hataları kullanılarak model yeniden tahmin edilmiştir. Elde edilen model sonuçları Tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo 11: DriscollKraay Standart Hatalı Model

	Katsayı (p-değeri)
F_YETERLILIK	0.2006 (0.002)
F_MEVDUAT	-0.0340 (0.61)
KREDI	0.0038 (0.943)
FAIZ_GELIRI	1.3652 (0.005)
FAIZ_DISI_GELIRI	1.2474 (0.043)
FAIZ_GIDERI	-1.0606 (0.09)
DIGER_FAALİYET_GIDERI	-4.6146 (0.001)
PERS_GIDERI	4.5794 (0.001)
F_GSYH	-0.0238 (0.847)
F_GOSTERGE	0.5936 (0.137)
F_KARSILIK	-0.7686 (0.186)
ENF	-1.6949 (0.063)
DOLAR	-0.5866 (0.692)
sabit	13.7269 (0.243)
R2	0.2234
F-Test	53.6300 (0)

Tablo 9’de sonuçları belirtilen model otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesit bağımlılığı sorunlarına sahip olduğundan katsayılara ilişkin standart hatalar DriscollKraay standart hataları kullanılarak çözülmüş ve sonuçlar Tablo 9’da belirtilmiştir. Tabloda değişkenlere ilişkin katsayı tahminleri ile bu katsayılara ilişkin olasılık değerleri parantez içlerinde belirtilmiştir.

Tablo 11’de tahmin sonuçları gösterilen modelde yukarıda belirtildiği üzere

- F_MEVDUAT
- KREDI
- F_GSYH
- F_GOSTERGE
- F_KARSILIK
- DOLAR

değişkenleri istatistiksel olarak anlamsız bulunduğundan bu değişkenler modelde çıkarılarak model yeniden tahmin edilmiştir. İkinci tahmin sonuçları Tablo 12’de belirtilmiştir.

Tablo 12: İkinci Tahmin Sonuçları

	Katsayı
F_YETERLILIK	0.1918
	(0)
FAIZ_GELIRI	1.3433
	(0.003)
FAIZ_DISI_GELIRI	1.2393
	(0.031)
FAIZ_GIDERI	-0.9113
	(0.096)
DIGER_FAALİYET_GIDERI	-4.8332
	(0.001)
PERS_GIDERI	4.0610
	(0.004)

ENF	-0.7651
	(0.204)
sabit	5.5404
	(0.331)
R2	0.1796
F-Test	96.6500
	(0)

Kurulan ikinci modelde ENF değişkeninin PERFORMANS değişkeni üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu nedenle bu değişken de modelden çıkarılarak nihai modele ulaşılmıştır. Nihai model sonuçları Tablo 13'te belirtilmiştir.

Tablo 13: Nihai Tahmin Sonuçları

	Katsayı
F_YETERLILIK	0.1885
	(0)
FAIZ_GELIRI	1.3024
	(0.008)
FAIZ_DISI_GELIRI	1.3397
	(0.034)
FAIZ_GIDERI	-1.0851
	(0.068)
DIGER_FAALİYET_GIDERI	-5.0472
	(0.001)
PERS_GIDERI	4.3250
	(0.007)
sabit	0.6010
	(0.798)
R2	0.1629
F-Test	77.9300
	(0)

Bu model sonucuna göre PERS_GIDERI değişkeninin PERFORMANS değişkeni üzerinde pozitif bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Sonuç

Çalışma kapsamında 25 bankaya ilişkin, Türkiye Bankalar Birliği ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan alınan veriler analiz edilmiştir. Çalışmada, zaman serisi ve yatay kesit modellerine göre daha geniş veri seti sunması, bu bağlamda daha güvenilir tahminler vermesi ve bireysel heterojenliği kontrol altına alma avantajları nedeniyle panel veri modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada bankaların performansına etki eden faktörler sabit etkili panel veri modeli ile araştırılmıştır. Sabit etkili panel veri model kurulmadan önce uygun panel birim kök testinin seçimi için yatay kesit bağımlılığı testleri yapılmış ve modelde yatay kesit bağımlılığı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle kontrol değişkenleri dışındaki değişkenlere Pesaran 2007 panel birim kök testleri uygulanmış ve ortalama öz kaynak karlılığı, sermaye yeterliliği oranı, toplam mevduatın toplam aktiflere oranı değişkenlerinin birim köke sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Kontrol değişkenleri için ise ADF testleri uygulanarak gayri safi yurt içi hasıla, gösterge faiz yüzdesi ve bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları değişkenlerinin birim köke sahip olduğu gösterilmiştir. Bu değişkenlerin birinci farkları alınarak sabit etkili panel veri modeli kurulmuş ve modele ilişkin değişen varyans, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı sorunlarının var olup olmadığı araştırılmıştır. Her üç sorununda modelde yer almasından kaynaklı standart hatalar DriscollKraay standart hataları ile düzeltilerek ilk model oluşturulmuştur. İlk modele göre bankaların performansını sermaye yeterliliği oranı, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, net faiz dışı gelirlerinin toplam aktiflere oranı ve personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı değişkenleri pozitif yönde etkilerken; faiz giderlerinin toplam aktiflere oranı, diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı ve enflasyon göstergesi olarak tüketici fiyatları endeksi değişimi negatif yönde etkilemektedir.

İlk modelde yer alan toplam mevduatın toplam aktiflere oranı, alınan kredilerin toplam aktiflere oranı, gayrisafi yurtiçi hasıladaki yıllık değişim yüzdesi, gösterge faiz yüzdesi, bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranları, dolar kuru değişkenleri istatistiksel olarak anlamsız bulunduğundan model yeniden tahmin edilmiştir. Yeniden tahmin edilen modelde ise enflasyon göstergesi olarak tüketici fiyatları endeksi değişimi istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur. Bu nedenle bu değişken de modelden çıkarılarak nihai modele ulaşılmıştır. Nihai modele göre bankaların performansını sermaye yeterliliği oranı, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, net faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı, personel gideri ile kıdem tazminatı toplamının toplam aktiflere oranı değişkenleri pozitif yönde etkilerken; faiz

giderlerinin toplam aktiflere oranı, diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı değişkenleri negatif yönde etkilemektedir.

Kaynakça

- ACAR, Mehmet Fatih vd., “Türk Bankacılık Sektörü İçin Karşılaştırmalı Performans Analizi”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 2, ss. 1-11.
- AYDEMİR, Oğuzhan, “Hisse Senedi Getirileri ve Reel Sektör Arasındaki İlişki: Ampirik Bir Çalışma”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: X, Sayı: II, 2008, ss. 37-55.
- AYGÜN, Mehmet vd., “Banka Performansı Üzerinde Yönetim Kurulu Büyüklüğünün Etkisi”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 3, 2010, ss. 67-78.
- CANBAŞ, Serpil vd., “Performans Ölçümünde Tobin Q Oranının Kullanılması: Hisse Senetleri İMKB’de İşlem Gören Sanayi İşletmeleri Üzerinde Bir Deneme”, Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), Sayı: 28, Ekim 2005, ss. 24-36.
- CANBAŞ, Serpil vd., “Tobin Q Oranı ve Günümüzde İşletme Kararları Açısından Önemi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 2, 2004, ss. 57-73.
- EKŞİ, İbrahim Halil, Abdulrezzak İKVAN, “İşletmelerin Finansmanında Mevduat Bankalarının Kredi Arz Davranışları”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 2, Mayıs 2017, ss. 47-61.
- GÖKALP, Füsün, “Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Karlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 32, 2014, ss. 191-201.
- GÜMÜŞ, Fatih B., Öner Nalbantoğlu, “Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi Yöntemiyle 2002-2013 Yılları Arasında Performans Analizi”, AKÜ İİBF Dergisi, Cilt: XVII, Sayı: 2, Aralık 2015, ss. 83-106.
- GÜNEY, Selami, Nur Dilbaz ALACAHAN, “Parasal Aktarım Mekanizmaları ve Türkiye Değerlendirmesi”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 33, Kasım – Aralık 2012, ss. 1-13.
- POYRAZ, Erkan, “Türk Bankacılık Sektöründe Optimal Kredi Düzeyinin Belirlenmesi”, Business and Economics Research Journal, Volume: 3 Number: 2, 2012, ss. 41-49.
- SARITAŞ, Hakan, Cengiz SARAY, “Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Performansının Analizi”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 11, 2012, ss. 23-37.
- SARITAŞ, Hakan vd., “Banka Karlılığı ile Finansal Oranlar ve Makroekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Sistem Dinamik Panel Veri Modeli ile Analizi: Türkiye Araştırması”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Nisan 2016, Cilt: 11, Sayı: 1, ss. 87- 108.

TUNAY, K. Batu, A. Murat SİLPAGAR, “Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılığa Dayalı Performans Analizi – II”, Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliğleri Serisi: 2006-02, Nisan 2006, ss. 1-31.

YALÇINKAYA, Ayşe Elif Ay vd., “Türk Bankacılık Endüstrisinde Performansın Belirleyenleri ve Politik İstikrarsızlık İlişkisi”, Sosyoekonomi, Cilt: 24, Sayı: 27, 2016, ss. 161-182.

YERELİ, Ayşe N., Gülşen GERŞİL, “Entelektüel Sermayeyi Ölçme ve Raporlama Yöntemleri”, Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.,Cilt: 12 Sayı: 2, 2005, ss. 17-29.